

כלל גדול בתורה

1) ובתי"כ (ויקרא י"ט) ואהבת לרעך כמוך ר"ע אומר זה כלל גדול בתורה.

2) בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם הוא כלל יותר מזה:

3) ויש לשאול במדרש הזה למה ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה.

4) ובגמרא בפי' במה מדליקין (שבת ל"א, א') מעשה בגוי אחד שבא לפני שמאי אמר ליה גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כלה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גיירו אמר ליה דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כלה ואידך פירושא הוא זיל גמור.

5) פי' שם רש"י דעלך סני לחברך לא תעביד, ריעך ריע אביך אל תעזוב זה הקב"ה אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו שיעבור חברך על דברך, ל"א חברך ממש כגון גנבה וגזילה ניאוף ורוב המצות, אידך שאר דברי תורה פירושא דהא מלתא הוא לדעת איזה דבר שנאו זיל גמור ותדע.

6) ושני הפירושים של רש"י הם רחוקים מאוד.

7) ועוד קשה בתי"כ דקאמר בן עזאי זה ספר תולדות אדם הוא כלל יותר מזה מה ענין זה ספר תולדות אדם לכלל גדול בתורה.

8) ונראה לפרש, כי מה שאמר מה דסני לך לחברך לא תעביד, כל זה מפני שאוהב לחבירו כמו שהוא אוהב את עצמו, וכל זה שראוי לאהוב את חבירו מפני שנברא חבירו בדמותו ובצלמו, ומפני שיש להם דמות וצלם אחד הרי בצד הזה חבירו והוא עצמו דבר אחד כאשר יש להם צלם אחד לגמרי.

9) והדבר שהוא במעלה העליונה באדם הוא שיהיה לו הצלם הזה בשלימות, וכמו שאמרו ז"ל במס' אבות (פ"ג) חביב האדם שנברא בצלם אלהים וכאשר אוהב את חבירו שנברא בצלם אלהים, ואז האדם הזה צלמו צלם אלהים ולכך הוא אוהב את חבירו כמותו שנברא בצלם אלהים וצלם אחד להם, וכמו שהתבאר לפני זה ויתבאר אחר זה, ודבר זה תכלית התורה שיקנה האדם מעלה זאת העליונה הוא צלם האלהים.

10) ולכך הוי שפיר מה שאמר ואידך פירושא, כי כל התורה כולה פירוש באיזה צד יגיע למדרגה הזאת שיהיה האדם בצלם אלהים לגמרי.

11) ולכך המצות עשה בתורה הם רמ"ח כמנין איברי האדם ואיברי האדם הם צלמו, וכבר בארנו זה למעלה בנתיב התורה ג"כ ע"ש.

12) ולכך אמר בן עזאי כי זה ספר תולדות אדם ג"כ ברא אלהים אדם (בצלם) בְּדִמוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ- הוא כלל יותר, כי מה שיש לאדם תולדות בשביל זה הוא לגמרי בדמות אלהים שאם אין לו בנים כאלו הוא ממעט הדמות, שכך אמרו (יבמות ס"ג, ב') כל שאינו עוסק בפריה ורביה כאלו הוא ממעט הדמות שנא' בדמות אלהים עשה אותו וסמך ליה ואתם פרו ורבו וגו'.

13) והדבר הזה מפני כי הדמות הוא צריך שיהא נשאר קיים, וכאשר עוסק בפריה ורביה הרי הוא מוליד בדמותו ובצלמו וזה נקרא דמות גמור, ולפיכך אמר זה ספר תולדות אדם בדמות אלהים עשה אותו הוא כלל יותר.

14) וזה דווקא כאשר יש לו תולדות וכל התורה הוא פירוש זה באיזה ענין מגיע האדם למעלה זאת והוא ע"י מצות עשה שהם רמ"ח כנגד אברי האדם שהם צלמו כמו שבארנו זה במקום אחד. כך פי' ת"כ.